

hallintopäätös ei voi perustua pelkkään psykologiseen tai lääketieteelliseen arvioon, eivätkä opetuksen järjestäminen, opetus tai oppilaskohtaiset tukitoimet korvaa sellaisia palveluja, joista järjestämisvastuussa on joku muu kuin opetuksen järjestäjä.

Tuen tarpeen arvioinnissa on tilanteen vaatiessa mahdollista hyödyntää myös muuta kuin oman koulun erityisopettajan konsultaatiota. Esimerkiksi opetussuunnitelman oppimäärän sisällöistä tai tavoitteista poikkeaminen on oppilaan perusoikeuksiin puuttuva toimenpide, jolloin on suositeltavaa hyödyntää laajemmin monialaista yhteistyötä tai mahdollisia lausuntoja oppilaan edun mukaisesta toimintatavasta. Arvioinnissa voidaan käyttää esimerkiksi myös niiden opetuksen järjestäjien konsultaatiota, joiden osalta opetus- ja kulttuuriministeriö on päättänyt velvollisuudesta huolehtia opetukseen liittyvistä kehittämis-, ohjaus- ja tukipalveluista²⁰⁷ sekä perusopetuslain mukaista sairaalaopetuksen konsultaatiopalvelua.²⁰⁸

7.4.2. Oppilaskohtaisen tuen toteuttamista koskeva suunnitelma

Oppilaskohtaisen tuen tarpeen arvioinnin pohjalta on laadittava oppilaskohtaisen tuen toteuttamista koskeva suunnitelma. Suunnitelman laativat oppilaan opetuksesta vastaavat opettajat yhteistyössä oppilaan ja hänen huoltajansa tai kanssa.²⁰⁹ Suunnitelman laatiminen on kuitenkin mahdollista myös niissä tilanteissa, joissa yhteistyölle on esimerkiksi huoltajasta johtuva este.

Suunnitelmasta on käytävä ilmi

- perustelut sekä mahdolliset muut tiedot ja selvitykset tukitoimien tarpeesta
- tuen tarpeen arviointiin perustuvien tukitoimien toteuttaminen ja seuranta
- oppimista tukevat pedagogiset ratkaisut
- opinnoissa eteneminen
- mahdollinen tarve perusopetuslain 20 h §:ssä tarkoitetusta oppimäärästä tai paikallisen opetussuunnitelman tavoitteista poikkeamiselle ja oppilaskohtaiset tavoitteet ja sisällöt, opinnoissa eteneminen sekä oppilaan oppimisen arviointi
- mahdollinen perusopetuslain 20 i §:n mukainen tarve opetuksen järjestämiseksi oppilaalle, jolla on vamma, sairaus tai toimintakyvyn rajoite
- toiminta-alueittain opiskelevan oppilaan oppilaskohtaiset tavoitteet ja keskeiset sisällöt, opinnoissa eteneminen sekä oppilaan oppimisen arviointi kullekin toiminta-alueelle.

Suunnitelman toteutumista ja tukitoimien riittävyttä on arvioitava aina, kun oppilaan tarpeet sitä edellyttävät, kuitenkin vähintään kerran lukuvuodessa tai useammin, jos oppilaan tarpeet sitä edellyttävät²¹⁰. Suunnitelma on salassa pidettävä asiakirja²¹¹.

7.4.3. Tukea koskeva päätös

Opetuksen järjestäjän on tehtävä tukea koskeva hallintopäätös oppilaalle annettavista oppilaskohtaisista tukitoimista²¹². Päätöksestä tulee käydä ilmi oppilaskohtaiset tukitoimet oppilaan tarpeen mukaisesti

- erityisopettajan opetus osittain pienryhmässä ja muun opetuksen yhteydessä
- erityisopettajan tai erityisluokanopettajan opetus pienryhmässä
- erityisluokanopettajan opetus erityisluokassa
- tulkitsemispalvelut
- avustajapalvelut

207 Perusopetuslaki 39 §

208 Perusopetuslaki 4 a §

209 Perusopetuslaki 20 e §

210 Perusopetuslaki 20 e §

211 Perusopetuslaki 40 §

212 Perusopetuslaki 20 f §

- apuvälineet

Lisäksi tukea koskeva päätös on tehtävä perusopetuksen oppimäärästä tai paikallisen opetussuunnitelman tavoitteista poikkeamisesta²¹³. Perusopetuksen järjestämisestä oppilaalle vammaan, sairauden tai toimintakyvyn rajoitteen perusteella tehdään päätös perusopetuslain 20i §:n perusteella²¹⁴. Hallintopäätös on tehtävä kaikissa edellä mainituissa tilanteissa oppilaskohtaisen tuen tarpeen arvioinnin ja sen perusteella laaditun tuen toteuttamista koskeva suunnitelman mukaisesti ilman aiheutonta viivytystä. Ennen päätöksen tekemistä opetuksen järjestäjän on kuultava oppilasta ja hänen huoltajaansa²¹⁵.

Opetuksen järjestäjä voi tehdä myönteisen tai kielteisen päätöksen arviointiin perustuvan suunnitelman pohjalta. Mikäli päätös tarkoittaa oppilaan koulupaikan vaihtumista, siitä tehdään erillinen hallintopäätös. Tukea koskeva päätös voidaan panna täytäntöön lainvoimaa vailla olevana. Jos kunta ei järjestä oppilaskohtaisia tukitoimia tai perusopetusta oppilaalle vammaan, sairauden tai toimintakyvyn rajoitteen perusteella niistä tukea koskevan päätöksen tekee oppilaan asuinkunta²¹⁶.

Tukea koskevaan päätökseen ei kirjata kuvauksia tukitoimista tai niiden toteuttamisesta, jotka on kuvattu oppilaskohtaisessa tuen toteuttamista koskevassa suunnitelmassa. Mikäli oppilaan tilanne ja tuen tarve muuttuvat oleellisesti, on tehtävä uusi tukea koskeva päätös. Oppilaan huoltajaa on kuultava tukea koskevaa päätöstä tehtäessä²¹⁷.

Oppilaskohtaisia tukitoimia saavan oppilaan oppiminen, osaaminen, työskentely ja käyttäytyminen arvioidaan arviointia koskevien yleisten periaatteiden mukaisesti, ellei oppilaalle ole tehty hallintopäätöstä perusopetuksen oppimäärän tavoitteista ja sisällöstä poikkeamisesta, tai jos oppilaalle on tehty hallintopäätös toiminta-alueittain järjestettävästä opetuksesta²¹⁸.

Oppilaskohtaista tukea koskevan päätöksen valmistelun käytännöt ja vastuut sekä päätöksestä päättämisen vastuu:

1. Oppilaan opettaja, oppilas tai huoltaja ilmaisee huolensa oppilaan saaman tuen riittävydestä.
2. Opettaja/luokanohjaaja kutsuu koolle pedagogisen palaverin, jossa yhteistyössä opettajien, erityisopettajan, huoltajan ja oppilaan kanssa arvioidaan oppilaan tuen tarvetta. Huoltajan ja oppilaan näkemykset kirjataan oppilaskohtaisen tuen suunnitelmaan kohtaan 2.5 *Oppilaan ja huoltajan näkemykset tuen tarpeesta arviointia varten*. Tarvittaessa pyydetään mukaan opiskeluhoitopalveluiden ammattilaisia tai muita asiantuntijoita. Erityisopettajan erityisluokassa antamaa opetusta suunniteltaessa on ennen palaveria konsultoitava pedagogisen tuen koordinaattoria.
3. Pedagogiseen palaveriin osallistuneet jäsenet täyttävät oppilaskohtaisen tuen toteuttamista koskevan suunnitelman.
4. Hallintolain mukainen kuuleminen kirjataan tuen suunnitelmaan kohtaan 3.3. *Oppilaan ja huoltajan osallistuminen suunnitelman laatimiseen*.
5. Tieto tuen suunnitelman valmistumisesta toimitetaan pedagogisen tuen koordinaattorille Wilma-viestillä.

Hallintolain mukainen kuuleminen

Oppilaan tuen järjestämiseen liittyvistä päätöksistä suuri osa on hallintolain alaisia päätöksiä. Hallinnollinen päätös vaatii huoltajien ja lapsen kuulemisen.

213 Perusopetuslaki 20 f §

214 Perusopetuslaki 20 f §, perusopetuslaki (I) 20 i § voimaan 1.8.2026

215 Hallintolaki 34 § ja 35 §

216 Perusopetuslaki 20 f §

217 Hallintolaki 35 §

218 Perusopetuslaki 20 i § voimaan 1.8.2026

Ennen oppilaskohtaisen tuen tai oppimäärästä ja tavoitteista poikkeamiseen liittyvää päätöstä on kuultava oppilasta sekä huoltajaa tai oppilaan muuta laillista edustajaa. Ennen kuulemistä on heille selvitettävä etukäteen kuulemisen tarkoitus. Kuulemisen tarkoituksena on antaa mahdollisuus kertoa oma mielipide tehtävästä ratkaisusta ja selvittää, mitä se tarkoittaa käytännössä. asiat selvitetään oppilaalle ja huoltajalle ymmärrettävästi ja oppilaalle hänen ikäkautensa ja edellytystensä mukaisesti. Jos tukitoimia päivitetään tai tukitoimiin tulee muutoksia, huoltajaa kuullaan uudelleen osana prosessia.

Kutsu kuulemiseen on esitettävä tavalla, joka voidaan todentaa jälkepäin. Jos tiedoksianto tehdään sähköisesti, tulee huoltajalta saada kuittaus tiedon saamisesta. Puhelimitse tehty tiedoksianto ei ole todisteellinen. Kuulemisesta on ilmoitettava molemmille huoltajille.

Kuuleminen voidaan toteuttaa joko kirjallisesti tai suullisesti erillisessä kuulemistilaisuudessa. Huoltajille annetaan riittävä määräaika tutustua päätöksen perusteena oleviin asiakirjoihin, kertoa mielipiteensä ja tuoda esille näkemyksensä päätöksen teon kohteena olevaan asiaan. Huoltajille on ilmoitettava, ettei määräajan noudattamatta jättäminen estä asian ratkaisemista.

Kuulemisessa huoltajille ja oppilaalle varataan tilaisuus keskustella asiasta koulun henkilöstön kanssa ja kertoa näkemyksensä suullisesti. Molempien huoltajien läsnäoloa ei edellytetä. Kuulemista koskeva prosessi etenee, vaikka huoltaja ei saavu kuulemistilaisuuteen tai ei halua lausua näkemystään. Huoltajan kuuleminen kirjataan tuen toteuttamista koskevaan suunnitelmaan kohtaan **3.3 Huoltajan näkemys oppilaalle suunnitellusta tuesta avoimeen kenttään kirjataan huoltajan näkemys sekä hallintolain mukainen kuuleminen (kannanotto) päivämäärineen. Kirjataan tarvittaessa ”Huoltaja ei ole toimittanut kirjallista kannanottoa pyydettyyn päivämäärään mennessä.”**

Huoltaja ja oppilas voivat myös esittää näkemyksensä määräaikaan mennessä kirjallisesti. Oppilaan ja huoltajan esittämät näkemykset ja selvitykset kirjataan päätöstä koskevaan asiakirjaan. Huoltajien omilla tunnuksillaan lähettämät Wilma-viestit toimivat todisteena kirjallisesta kuulemisesta. Niihin ei tarvita erikseen huoltajien allekirjoituksia. **Tuen suunnitelmaan kohtaan 3.3 kirjataan sekä näkemys että hallintolain mukainen kirjaus, kuten edellä.**

Koululla on oikeus ja velvollisuus jatkaa päätösprosessia oppilaan edun mukaisesti, vaikka huoltaja olisi sitä vastaan. Oppilaskohtaisen tuen päätös voidaan tehdä siitä huolimatta, vaikka huoltaja ei tulisi kuulemistilaisuuteen, ei haluaisi tulla kuulluksi tai hän vastustaisi lapsen oppilaskohtaisia tukitoimia. Kuuleminen ei siis tarkoita, että kuultavilta olisi saatava suostumus menettelyyn.

Huoltajat eivät voi kieltäytyä pedagogisesta tuesta toisin kuin opiskeluhuollollisesta tuesta.

Opetus- ja kasvatustoimittaja päättää

1. Perusopetuksen poikkeava aloittamisajankohta PoL 27§ perusteella. Perusopetuksen poikkeavalla aloittamisajankohdalla tarkoitetaan lupaa opetuksen aloittamiseen vuotta säädettyä aikaisemmin tai myöhemmin.

2. Oppivelvollisuuden keskeyttämispäätökset

Opetuksen vastuurehtori päättää

1. Oppilaskohtaisia tukitoimia koskevat päätökset

- erityisopettajan antama opetus osittain pienryhmässä ja muun opetuksen yhteydessä
- erityisopettajan tai erityisluokanopettajan antama opetus pienryhmässä
- erityisluokanopettajan antama opetus erityisluokassa
- tulkitsemispalvelut
- avustajapalvelut
- apuvälineet

2. Perusopetuksen oppimäärästä tai opetussuunnitelman tavoitteista poikkeamista koskevat päätökset

- oppiaineen oppimäärän rajaaminen
- oppilaan vapauttaminen oppiaineen oppimäärän suorittamisesta terveydellisistä syistä
- tavoitekokonaisuuksittain järjestettävä opetus

- toiminta-alueittain järjestettävä opetus
- erityiset opetusjärjestelyt (18§)

3. Tutkivan opettajan määräämisestä perusopetuslain 26 § 3.mom:ssa tarkoitetuissa tapauksissa

4. Lapsen koulupaikan vaihtamisesta muuhun kuin lähikouluun

- päätös koulupaikan muutoksesta tuen tarpeeseen perustuen
- myös muut koulupaikan muutokseen liittyvät päätökset

5. Koulukuljetuksiin liittyvät päätökset

7.4.3.1. Erityisopettajan antama opetus osittain pienryhmässä ja muun opetuksen yhteydessä

Säännöllisellä erityisopettajan antamalla opetuksella osittain pienryhmässä ja muun opetuksen yhteydessä tarkoitetaan erityisopettajan kelpoisuuden omaavan opettajan antamaa opetusta. Sitä voidaan toteuttaa oppilaan omassa opetusryhmässä muun opetuksen yhteydessä tai siitä erillään. Säännöllisyydellä tarkoitetaan pitkäkestoista, esimerkiksi lukukauden tai -vuoden pituista jaksoa.

Opetuksen lähtökohtana ovat oppilaan yksilölliset tarpeet. Erityisopettajan antamaa opetusta osittain pienryhmässä ja muun opetuksen yhteydessä voidaan toteuttaa myös pienryhmässä oppilaan omasta opetusryhmästä erillään. Tällöin pienryhmällä tarkoitetaan ryhmää, jonka koko on paikallisesti opetuksen järjestäjän päätettävissä. Tarvittaessa erityisopettajan antamaa opetusta muun opetuksen yhteydessä voidaan antaa myös yhdelle oppilaalle.

Erityisopettajan antama opetus osittain pienryhmässä ja muun opetuksen yhteydessä tarkoittaa, että esimerkiksi yhden oppiaineen opetustunneista alle puolet on erityisopettajan antamaa opetusta joko muun opetuksen yhteydessä tai pienryhmässä. Tukea koskeva arvio, suunnitelma ja hallintopäätös on tehtävä oppilaalle annettavasta erityisopettajan antamasta opetuksesta osittain pienryhmässä ja muun opetuksen yhteydessä oppilaskohtaisena tukitoimena²¹⁹.

7.4.3.2. Erityisopettajan tai erityisluokanopettajan antama yhden tai useamman oppiaineen opetus pienryhmässä

Oppilaskohtaisena tukitoimena erityisopettajan tai erityisluokanopettajan antama opetus yhdessä tai useammassa oppiaineessa tarkoittaa yhden tai useamman oppiaineen opetusta enemmän kuin puolet tai kokonaan pienryhmässä. Tällöin oppilaan katsotaan oppimisvalmiuksistaan tai oppimisen edellytyksistään johtuen hyötyvän erityisopettajan tai erityisluokanopettajan antamasta opetuksesta pienryhmässä yhden tai useamman oppiaineen opetuksessa. Tukea koskeva arvio, suunnitelma ja hallintopäätös on tehtävä oppilaalle annettavasta erityisopettajan tai erityisluokanopettajan antamasta yhden tai useamman oppiaineen opetuksesta enemmän kuin puolet tai kokonaan pienryhmässä oppilaskohtaisena tukitoimena²²⁰.

Erityisopettajan tai erityisluokanopettajan antama opetus pienryhmässä tai erityisluokanopettajan antama opetus erityisluokassa oppilaskohtaisena tukitoimena ei sinänsä ole riittävä peruste perusopetuksen oppimäärästä tai paikallisen opetussuunnitelman tavoitteista poikkeamiselle.

Yhden opettajan opettama opetusryhmät muodostetaan siten, että ryhmässä on enintään viisi oppilasta, jotka saavat erityisopettajan tai erityisluokanopettajan antamaa yhden tai useamman oppiaineen opetusta pienryhmässä tai erityisluokassa oppilaskohtaisena tukitoimena²²¹. Viiden oppilaan enimmäismäärä voidaan ylittää tilapäisesti.

²¹⁹ Perusopetuslaki 20 d, e ja f §:t

²²⁰ Perusopetuslaki 20 d, e ja f §:t

²²¹ Perusopetuslaki 20 g §